

ЕВРОПЕЙСКИ НАДЗОРЕН ОРГАН ЗА ЗАЩИТА НА ДАННИТЕ

Резюме на становището относно Предложение за директива относно някои аспекти на договорите за предоставяне на цифрово съдържание

(Пълният текст на това становище можете да намерите на английски, немски и френски език на уебсайта на ЕНОЗД www.edps.europa.eu)

(2017/C 200/07)

Европейският надзорен орган по защита на данните (ЕНОЗД) признава важността на основаната на данни икономика за растежа на ЕС и значението ѝ в цифровата среда, така както е посочено в Стратегията за цифров единен пазар. Ние непрекъснато настояваме за взаимодействие и допълване между законите за защита на потребителя и на данните. Ето защо ние подкрепяме целта на предложението на Комисията от декември 2015 г. за Директивата относно някои аспекти на договорите за предоставяне на цифрово съдържание да предвижда и защита на потребителите, от които се изисква да предоставят данни във връзка с доставката на „цифрови стоки“.

Има обаче един проблемен аспект на предложението, тъй като то ще се прилага в ситуации, при които за дадено цифрово съдържание се заплаща цена, но и когато цифровото съдържание се предоставя срещу изпълнението на други ангажменти, които нямат парично изражение, а са под формата на лични или други данни. ЕНОЗД предупреждава срещу въвеждането на всяка нова разпоредба, която предвижда, че хората могат да заплащат със свои данни така, както заплащат с пари. Основни права, като например правото за защита на личните данни, не могат да бъдат сведени до обикновен потребителски интерес и личните данни не могат да бъдат приемани като обикновена стока.

Приетата наскоро рамка за защита на данните („РЗД“) все още не е напълно приложима и в момента се обсъжда предложението за ново законодателство в областта на правото на неприкосновеност на електронните комуникации. Следователно ЕС следва да избягва всички нови предложения, които нарушават деликатния баланс, постигнат в резултат на преговори от законодателния орган на ЕС в областта на правилата за защита на данните. Припокриващи се инициативи могат непреднамерено да изложат на риск съгласуваността на цифровия единен пазар, което да доведе до регулаторна разпокъсаност и правна несигурност. ЕНОЗД препоръчва ЕС да спазва РЗД като средство за регулиране на използването на лични данни в цифровата икономика.

Понятието „данните като насрещна престация“, което е оставено неизяснено в предложението, може да причини объркване относно действителната функция на данните в дадена сделка. Липсата на ясна информация от доставчиците в това отношение може да създаде допълнителни трудности. Ето защо предлагаме като начин за разрешаване на този проблем да се използва определението за „услуги“ в ДФЕС или разпоредбата от РЗД, използвана за определяне на неговия териториален обхват.

В това становище се разглеждат няколко възможни взаимодействия на предложението с РЗД.

На първо място, поради широкото определение за „лични данни“, съдържащо се в законодателството за защита на данните, всички данни, обхванати от предложената директива могат да бъдат приети за „лични данни“ по смисъла на РЗД.

Второ, РЗД вече е определила строги условия за обработка на данни и те не трябва да бъдат изменяни или допълвани с предложената директива. Докато предложението приема за легитимно използването на данни като насрещна престация, РЗД предвижда например нов набор от условия за оценка на достоверността на съгласието и за определяне дали то е дадено свободно във връзка с цифровите сделки.

И накрая, предложените права на потребителите да получат обратно данните си от доставчика при прекратяване на договора и задължението на доставчика да се въздържа от използване на данните потенциално се припокриват с правата за достъп и преносимост и със задължението на доставчика да се въздържа от използване на данните, както и със задълженията на администраторите на данни по смисъла на РЗД. Това може неволно да доведе до объркване относно приложимите регулации.

1. ВЪВЕДЕНИЕ И ПРЕДИСТОРИЯ

1.1. Консултации на Съвета с ЕНОЗД

1. На 9 декември 2015 г. Европейската комисия представи две законодателни предложения за нови договорни правила за онлайн продажби. Предложените правила за цифрови договори включват два законодателни проекта:
 - Предложение за директива относно някои аспекти на договорите за предоставяне на цифрово съдържание ⁽¹⁾;
 - Предложение за директива относно някои аспекти на договорите за онлайн продажби на (материални) стоки ⁽²⁾.
2. Двете предложения следва да се разглеждат като пакет с общи цели, а именно премахване на пречките пред трансграничната и електронната търговия в ЕС ⁽³⁾. По-специално целта на Предложението за директива относно договорите за предоставяне на цифрово съдържание на потребители (наричано по-долу „Предложението“) е да осигури набор от единни правила за договорите за продажба и заемане на цифрово съдържание, както и договорите за цифрови услуги ⁽⁴⁾. Към момента на приемане на предложението Комисията не е провела консултации с ЕНОЗД.
3. На 21 ноември 2016 г. Комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи (LIBE) излезе със становище по Предложението ⁽⁵⁾. Комисията по вътрешен пазар и защита на потребителите (IMCO) и Комисията по правни въпроси (JURI) на Европейския парламент изготвиха проект на съвместен доклад по предложението на 7 ноември 2016 г. ⁽⁶⁾.
4. В момента Съветът обсъжда предложението с Работната група на Съвета по гражданскоправни въпроси (Договорно право). В тази връзка, на 10 януари 2017 г. Съветът реши да се консултира с ЕНОЗД относно Предложението. ЕНОЗД приветства инициативата на Съвета за провеждане на консултации с него по този важен законодателен акт, който поражда множество въпроси във връзка с правото на Съюза в областта на защитата на личните данни. Тона становище е отговорът на ЕНОЗД на искането на Съвета.

1.2. Предложението

5. Понастоящем предоставянето на цифрово съдържание на равнище ЕС е частично регламентирано в Директивата относно правата на потребителите ⁽⁷⁾, Директивата за неравноправните клаузи ⁽⁸⁾ и Директивата за електронната търговия ⁽⁹⁾. Директивата относно предоставяне на цифрово съдържание не е приложима, тъй като съдържащото се в нея определение за „потребителски стоки“ се отнася само до „материални движими предмети“.
6. Няколко държави членки вече приеха конкретни правила за цифровото съдържание, като по този начин създадоха различия по отношение на приложното поле и съдържанието между националните правила, регламентиращи тези договори ⁽¹⁰⁾. Следователно предложението цели да осигури хармонизирана защита на потребителите по отношение на цифровото съдържание. В тази връзка предложението предвижда максимално равнище на хармонизация.
7. Що се отнася до приложното поле на предложението, то включва не само цифровите стоки (като филми или музика, компютърни програми, мобилни приложения, електронни книги), а също и цифрови услуги (като платформи на социални медии и компютърните услуги „в облак“). За да може даден цифров договор да попадне в приложното поле на предложената директива, той или трябва да предвижда цена, която трябва да бъде платена от потребителя, или потребителят трябва „активно да предостави лични данни или други данни като насрещна престация“ ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁾ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно някои аспекти на договорите за предоставяне на цифрово съдържание, COM/2015/0634, може да се намери на <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015PC0634&from=BG>.

⁽²⁾ Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно някои аспекти на договорите за онлайн продажби и други продажби на стоки от разстояние, COM(2015) 635 final.

⁽³⁾ За повече информация вижте http://ec.europa.eu/justice/contract/digital-contract-rules/index_en.htm.

⁽⁴⁾ В този контекст вече бяха направени опити от страна на Комисията: вижте Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за общо европейско право за продажбите, COM/2011/0635 окончателен. Това предложение не беше доведено докрай от Комисията.

⁽⁵⁾ Може да се намери на <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011PC0635&from=EN>.

⁽⁶⁾ Може да се намери на <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2F%2FEP%2F%2FNONSGML%2bCOMPARL%2bPE-592.444%2b01%2bDOC%2bPDF%2bV0%2F%2FBG>.

⁽⁷⁾ Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 304, 22.11.2011 г., стр. 64).

⁽⁸⁾ Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29).

⁽⁹⁾ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 г. за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) (ОВ L 178, 17.7.2000 г., стр. 1).

⁽¹⁰⁾ Вижте обяснителния меморандум към предложението, стр. 3.

⁽¹¹⁾ Вижте член 3, параграф 1 от предложението.

8. Предложението въвежда „йерархия на средствата за правна защита“ при липса на съответствие на цифровото съдържание или услуга, предоставени от изпълнителя, и предвижда правото на потребителя да запази данните при прекратяване на договора в „широко използван формат за данни“⁽¹⁾. Предложението също налага задължение на доставчиците да се въздържат от използването на предоставените данни като насрещна престация след прекратяването на договора⁽²⁾.
9. Предложението разглежда понятието „лични данни“ при три положения:
- използването на данни (включително лични данни) „срещу насрещна престация, различна от пари“⁽³⁾;
 - позоваване на данни, чието обработване е „строго необходимо за изпълнението на договора“⁽⁴⁾;
 - позоваване на „други данни, получени или генерирани чрез използването на цифровото съдържание от страна на потребителя“⁽⁵⁾.
10. Познаването на понятието „лични данни“ създава потенциално взаимодействие между предложението и правилата за защита на данните, както между другото е посочено и в Директива 95/46/ЕО за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни⁽⁶⁾ и в РЗД⁽⁷⁾. Освен това, както е посочено в предложението, директивата има за цел да не накърнява защитата на отделните лица по отношение на обработването на техните лични данни⁽⁸⁾. Следователно Становището е насочено към взаимодействието между Предложението и действащата и бъдещата законодателна рамка на ЕС за защита на данните⁽⁹⁾.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

79. ЕНОЗД приветства инициативата на Комисията, която има намерение да осигури широка защита на потребителите в ЕС чрез разпространяването на тази защита върху „цифровите стоки“ и включване на случаи, при които потребителите не заплащат дадена цена с парична сума.
80. ЕНОЗД признава важноста на наличието на ясни и актуални правила, които да съпътстват и да подпомагат развитието на цифровата икономика. В този смисъл ЕНОЗД продължава да следи активно инициативите на Комисията в областта на цифровия единен пазар, тъй като важноста на данните като източник на растеж и иновации са в основата на тези инициативи.
81. В този смисъл приветстваме инициативата на Съвета да проведе консултации с ЕНОЗД. За ЕНОЗД това е възможност да отправи няколко препоръки и послания към законодателите при обсъждане на предоставеното му Предложение.
82. Относно взаимодействието на предложението със законодателството за защита на данните:
- предложението поставя редица въпроси предвид обстоятелството, че тези данни носят същността на основни права и че се ползват със специална защита по смисъла на законодателството на ЕС за защита на данните;
 - следва да се избягва включване в Предложението на разпоредби, които могат да окажат въздействие върху законодателната рамка, тъй като Предложението се основава на член 114 от ДФЕС, което вече не е основата, на която е регламентирана обработката на данни;
 - предложението по никакъв начин не трябва да нарушава постигнатия с РЗД баланс по отношение на обстоятелствата, при които обработката на лични данни може да се осъществи на цифровия пазар.

⁽¹⁾ Вижте член 13, параграф 2, буква в) от предложението.

⁽²⁾ Вижте член 13, параграф 2, буква б) от предложението.

⁽³⁾ Вижте член 3, параграфи 1 и 4, член 13, параграф 2, буква б), член 15, параграф 2, буква в) и член 16, параграф 4, буква а) от предложението.

⁽⁴⁾ Вижте член 3, параграф 4 от предложението.

⁽⁵⁾ Член 13, параграф 2, буква б) и член 16, параграф 4, буква б) от предложението

⁽⁶⁾ Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 г. за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 23.11.1995 г., стр. 31).

⁽⁷⁾ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1).

⁽⁸⁾ Член 3, параграф 8 от предложението.

⁽⁹⁾ Понастоящем, в контекста на анализ на предложението, основните текстове, които са приложими, са Директива 95/46/ЕО, която ще бъде отменена и заменена от Регламент (ЕС) 2016/679, и Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 31.7.2002 г., стр. 37) (наричана още „Директива за неприкосновеност при електронните комуникации“). Директивата за неприкосновеност при електронните комуникации трябва да бъде отменена с неотдавнашното предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно зачитането на личния живот и защитата на личните данни в електронните съобщения и за отмяна на Директива 2002/58/ЕО, 10 януари 2017 г., COM(2017) 10 final (Регламент за неприкосновеността на личния живот и електронните съобщения).

83. Относно използването на данните като насрещна престация:

- ЕНОЗД счита, че терминът „данните като насрещна престация“ следва да се избягва;
- в тази връзка ЕНОЗД предлага следните алтернативи:
 - използването на понятието „услуги“ в правото на ЕС може да бъде от полза, когато се обмисля как да бъдат обхванати услуги, за които не се заплаща;
 - включването в приложното поле на РЗД на предлагането на стоки и услуги, независимо дали за тях се изисква заплащане може също да се окаже полезна идея.

84. Относно взаимодействието на предложението с РЗД:

- предвид широкото определение на понятието „лични данни“ има вероятност почти всички данни, предоставени от потребителя на доставчика на цифрово съдържание, да бъдат считани за лични данни;
- ЕНОЗД препоръчва да се избягва позоваването на данни, (активно) предоставяни от потребителя, тъй като това противоречи на съществуващите и бъдещите правила за защита на данните;
- в Предложението следва да се посочи изрично, че обработените от доставчиците данни трябва да се използват само дотолкова, доколкото това съответства на законодателната рамка на ЕС за защита на данните, включително РЗД и разпоредбите относно правото на неприкосновеност на електронните комуникации;
- ЕНОЗД препоръчва член 13 и член 16 от Предложението да се позовават на РЗД, когато трябва да се регламентира правото за заличаване и правото на достъп до данни на дадено лице, доколкото това се отнася до лични данни. Ако се обработват нелични данни („други данни“), ЕНОЗД препоръчва член 13 и член 16 да бъдат приведени в съответствие с регламента на РЗД с цел осигуряване на съгласуваност.

Брюксел, 14 Март 2017 г.

Giovanni BUTTARELLI

Европейски надзорен орган по защита на данните
